

Міністерство охорони здоров'я України
Полтавський державний медичний університет

Кафедра іноземних мов з латинською мовою та медичною термінологією

СИЛАБУС

Латинська мова та медична термінологія

(назва навчальної дисципліни)

вибіркова дисципліна

(дисципліна нормативна/ вибіркова)

рівень вищої освіти	початковий рівень (короткий цикл) вищої освіти
галузь знань	22 «Охорона здоров'я»
спеціальність	221 «Стоматологія»
кваліфікація освітня	молодший бакалавр стоматології
кваліфікація професійна	зубний технік
освітньо-професійна програма	«Стоматологія ортопедична»
форма навчання	денна
курс і семестр вивчення навчальної дисципліни	I курс, I семестр

ДАНІ ПРО ВИКЛАДАЧІВ, ЯКІ ВИКЛАДАЮТЬ ОСВІТНЮ КОМПОНЕНТУ (ОК)

Прізвище, ім'я, по батькові викладача (викладачів), науковий ступінь, учене звання	<ol style="list-style-type: none"> 1. Беляєва Олена Миколаївна, к.пед.н., доцент 2. Сологор Ірина Миколаївна, к.філол.н., доцент 3. Гончарова Євгенія Євгеніївна, к.пед.н., викладач 4. Роженко Інеса Віталіївна, викладач
Профайли викладачів	https://foreign-lang.pdmu.edu.ua/team
Контактний телефон	0532-608-704
Е-mail:	<ol style="list-style-type: none"> 1. Беляєва Олена Миколаївна inlatmetod@ukr.net 2. Сологор Ірина Миколаївна plantagoalpina@gmail.com 3. Гончарова Євгенія Євгеніївна goncharovaeel6@gmail.com 4. Роженко Інеса Віталіївна river6727@gmail.com
Сторінка кафедри на сайті ПДМУ	https://foreign-lang.pdmu.edu.ua/

ОСНОВНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ОК

Обсяг вибіркової ОК

Кількість кредитів / годин – 3 / 90, з них:

Лекції (год.) – програмою не передбачені

Практичні (год.) – 60

Самостійна робота (год.) – 30

Вид контролю – залік

Політика навчальної дисципліни

Загальні засади, на яких ґрунтується політика вивчення латинської мови та медичної термінології: дотримання суб'єктами освітнього процесу (здобувачами освіти й науково-педагогічними працівниками) принципів академічної доброчесності, які передбачають відмову від списування в будь-якій формі, об'єктивне оцінювання результатів навчання, обов'язкове посилення на джерела інформації тощо, що викладені в Кодексі академічної доброчесності Полтавського державного медичного університету (<https://u.to/UyhIHA>); залучення здобувачів освіти до академічної культури й наукової діяльності; формування рівня теоретичних знань, умінь, практичних навичок, способів мислення, необхідних для майбутньої професійної діяльності; популяризація загальнолюдських,

національних і професійних цінностей; ознайомлення здобувачів освіти з основами медичної етики й деонтології; пропагування здорового способу життя; створення умов для підтримання суб'єктами освітнього процесу позитивного іміджу та ділової репутації ПДМУ у вітчизняному й зарубіжному освітньо-науковому просторі; створення умов для особистісного розвитку здобувачів освіти, реалізації їх інтелектуальних і когнітивних здібностей; формування гуманістичного світогляду, толерантності, мультикультурності.

Конкретні вимоги: неприпустимість пропусків і запізнь без поважної причини; активна участь здобувачів освіти на практичних заняттях; систематичне виконання всіх видів завдань, передбачених робочою навчальною програмою з латинської мови та медичної термінології; заборона користуватися девайсами, крім випадків, коли на занятті застосовуються інтерактивні програми Kahoot чи Quizlet. **Система заохочень:** здобувачі освіти – переможці II етапу Всеукраїнської студентської олімпіади (міжнародних олімпіад) з латинської мови та медичної термінології можуть бути звільнені від відвідування практичних занять як такі, що достроково виконали навчальну програму; здобувачі освіти – учасники наукового гуртка, які демонструють високі особисті наукові досягнення, можуть претендувати на отримання автоматом найвищого бала заліку з латинської мови та медичної термінології. Політика у сфері оцінювання всіх видів навчальних досягнень здобувачів освіти ґрунтується на принципах прозорості, об'єктивності й відкритості. Кафедра дотримується неухильного курсу щодо студентоцентрованого навчання, практичної реалізації принципів індивідуалізації і диференціації в навчанні, а також викорінення будь-яких проявів суб'єктивізму й заангажованості щодо оцінювання.

Загальні положення політики викладені в нормативних документах за посиланням (<https://u.to/ZShIHA>).

Опис ОК (анотація)

Предметом вивчення вибіркової освітньої компоненти «Латинська мова та медична термінологія» є латинська фонетика, фахова лексика і термінологія, елементи латинської граматики і словотворення в обсязі, необхідному для використання міжнародних греко-латинських термінів, скорочень і кліше в усному й писемному фаховому мовленні. Дисципліна вивчається здобувачами освіти першого року навчання протягом першого семестру.

Мета та завдання ОК:

- засвоєння знань із фонетики, графіки, орфографії, морфології, елементів синтаксису, термінологічного словотвору, базової лексики та фахової термінології, необхідних для формування професійно важливих умінь і навичок майбутніх молодших бакалаврів стоматології; кінцевою метою є використання міжнародних греко-латинських термінів, скорочень і кліше у фаховому усному й писемному мовленні;

- формування базових мовних, лінгвопрофесійних і лінгвокультурологічних умінь і навичок та інших компетентностей, необхідних для виконання квазіпрофесійних і професійних завдань.

Компетентності та результати навчання, формуванню яких сприяє ОК

Вибіркова ОК «Латинська мова та медична термінологія» забезпечує набуття здобувачами освіти **інтегральної** компетентності: здатність розв'язувати типові спеціалізовані задачі в певній галузі професійної діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування положень і методів відповідної науки і характеризується певною невизначеністю умов.

Результати навчання для дисципліни:

по завершенню вивчення вибіркової ОК здобувачі освіти повинні **знати:**

- коротку історію латинської мови й основні етапи розвитку греко-латинської медичної термінології;
- латинський алфавіт;
- правила читання та вимови голосних, приголосних, буквосполучень (латинських і грецьких);
- правила наголосу;
- принципи термінологічного словотворення (префіксація, суфіксація, слово- і основоскладання, субстантивація, конверсія, аббревіація);
- морфологічні ознаки змінних і незмінних частин мови;
- елементи синтаксису латинської мови, необхідні для формування навичок утворення та перекладу дво- і багатослівних термінів;
- базові латинські терміни та їхні українські відповідники;
- словотворчі елементи, які містять інформацію про препарат;
- принципи утворення латинських назв вітамінів;
- базові терміни, які позначають поняття технології ліків;
- поширені в медичному дискурсі латинські скорочення та кліше;

уміти:

- конструювати анатомо-гістологічні, фармацевтичні та клінічні терміни;
- вільно оперувати латинськими (латинізованими грецькими, гібридними, запозиченими) загальномедичними й галузевими термінами, номенклатурними найменуваннями та мовленнєвими кліше у фаховому мовленні (усному та писемному), наприклад, при збиранні інформації про пацієнта й оцінюванні результатів лабораторних та інструментальних досліджень, веденні медичної документації, обробці державної, соціальної і медичної інформації;
- класифікувати препарати за словотворчими елементами, які несуть інформацію про препарат (джерело видобування, інгредієнти, хімічний склад, належність до певної фармакологічної або хімічної групи, терапевтичний ефект, анатомо-фізіологічну дію);
- «зчитувати» інформацію про препарат за його назвою;
- знаходити назви препаратів-аналогів (дженериків), керуючись мовним оформленням;
- читати та перекладати зі словником адаптовані тексти на медичну тематику.

Оскільки до змісту навчання латинської мови та медичної термінології включено лінгвокультурологічний компонент, здобувач освіти **повинен:**

- засвоїти латинські прислів'я, приказки, афоризми, літературні цитати,

- кліше й уміти вживати їх у мовленні;
- володіти інформацією про походження деяких фразеологічних зворотів і вміти пояснювати їх зміст;
 - розуміти семантику античних образів-символів та їх використання в якості пропріального компонента медичних термінів.

Тематичний план лекцій (за модулями) із зазначенням основних питань, що розглядаються на лекції – програмою не передбачений

Тематичний план семінарських занять за модулями і змістовими модулями із зазначенням основних питань, що розглядаються на семінарському занятті – програмою не передбачені

Тематичний план практичних занять за модулями і змістовими модулями із зазначенням основних питань, що розглядаються на практичному занятті

№	Назва теми	Кількість годин
1	Історія розвитку латинської мови. Правила читання та вимови.	2
2	Морфологія. Загальні відомості про латинський іменник.	2
3	Морфологія. Загальні відомості про латинський прикметник.	2
4	Загальні відомості про латинське дієслово.	2
5	Загальне поняття про латинський прийменник. Прийменники, які керують Acc. та Abl.	2
6	Загальні відомості про латинський синтаксис.	2
7	Огляд I та II відмін.	2
8	Огляд III відміни.	2
9	Огляд IV та V відмін.	2
10	Загальні відомості про термінологічний словотвір. Префіксація. Відприйменникові префікси. Латинські та грецькі префікси числівникового походження	2
11	Термінологічний словотвір. Суфіксація.	2
12	Загальне поняття про номенклатуру лікарських засобів.	2
13	Поширені назви груп препаратів за фармакологічною дією у практичній діяльності медичного працівника.	2
14	Інформативні словотворчі елементи в назвах препаратів.	2
15	Загальне поняття про клінічну термінологію. Терміни-композиції.	2
16	Грецькі дублетні позначення латинських іменників – назв частин тіла й органів	2
17	Грецькі дублетні позначення латинських іменників – назв тканин, біологічних рідин, секретів.	2
18	Суфікси -oma, -ema, -itis, -iasis, -osis у медичній термінології.	2
19	Грецькі дублетні латинських прикметників, які позначають фізичні властивості, якості, ознаки, відношення.	2
20	Кінцеві терміноелементи, які позначають хірургічні втручання.	2
21	Кінцеві терміноелементи, які позначають нормальні	2

	функціональні й патологічні стани та процеси.	
22	Кінцеві терміноелементи, які позначають методи діагностики та лікування.	2
23	Систематизація вивченого матеріалу.	2
24	Підсумковий модульний контроль.	2
Разом		48

Самостійна робота

Тематичний план самостійної роботи, що входить до плану аудиторних занять

№ з/п	Тема	Кількість годин
1	Історія розвитку латинської мови. Правила читання та вимови.	0,5
2	Морфологія. Загальні відомості про латинський іменник.	0,5
3	Морфологія. Загальні відомості про латинський прикметник.	0,5
4	Загальні відомості про латинське дієслово.	0,5
5	Загальне поняття про латинський прийменник. Прийменники, які керують Acc. та Abl.	0,5
6	Загальні відомості про латинський синтаксис.	0,5
7	Огляд I та II відмін.	0,5
8	Огляд III відміни.	0,5
9	Огляд IV та V відмін.	0,5
10	Загальні відомості про термінологічний словотвір. Префіксація. Відприйменникові префікси. Латинські та грецькі префікси числівникового походження	0,5
11	Термінологічний словотвір. Суфіксація.	0,5
12	Загальне поняття про номенклатуру лікарських засобів.	0,5
13	Поширені назви груп препаратів за фармакологічною дією у практичній діяльності медичного працівника.	0,5
14	Інформативні словотворчі елементи в назвах препаратів.	0,5
15	Загальне поняття про клінічну термінологію. Терміни-композиції.	0,5
16	Грецькі дублетні позначення латинських іменників – назв частин тіла й органів	0,5
17	Грецькі дублетні позначення латинських іменників – назв тканин, біологічних рідин, секретів.	0,5
18	Суфікси -oma, -ema, -itis, -iasis, -osis у медичній термінології.	0,5
19	Грецькі дублетні латинських прикметників, які позначають фізичні властивості, якості, ознаки, відношення.	0,5
20	Кінцеві терміноелементи, які позначають хірургічні втручання.	0,5

21	Кінцеві терміноелементи, які позначають нормальні функціональні й патологічні стани та процеси.	0,5
22	Кінцеві терміноелементи, які позначають методи діагностики та лікування.	0,5
23	Систематизація вивченого матеріалу.	0,5
24	Підготовка до підсумкового модульного контролю.	6
Разом		17,5

Тематичний план самостійної роботи, що не входить до плану аудиторних занять

№ з/п	Тема	К-сть годин
Опрацювання тем, що не входять до плану аудиторних занять		
1	Структура багатослівних анатомічних термінів.	2
2	I грецька відміна іменників.	1,5
3	III грецька відміна іменників.	2
4	Загальні відомості про латинський прислівник і займенник.	2
5	Дієслово. Теперішній час дійсного способу. Дієслово «esse». Наказовий спосіб.	2
6	Субстантиви в анатомічній термінології.	1
7	Пасивні дієприкметники минулого часу в анатомічній термінології.	2
8	Активні дієприкметники теперішнього часу в анатомічній термінології.	2
9	Ступені порівняння прикметників в анатомічній термінології.	2
10	Загальні відомості про систему латинського числівника.	1
11	Поширені скорочення анатомічних термінів.	2
12	Поширені у фаховому мовленні медичного працівника загальні терміни, аббревіатури й сталі вирази.	3
13	Поширені скорочення у клінічній термінології.	2
Разом		24,5

Індивідуальні завдання

1. Опрацювання літературних джерел, необхідних для виконання самостійних наукових досліджень і підготовка за їх результатами наукових публікацій і доповідей, створення презентацій.
2. Написання тез і матеріалів доповідей.
3. Робота зі словниками, довідниками, фаховою літературою.

Форма підсумкового контролю успішності навчання – залік

Залік отримують тільки ті здобувачі освіти, які відвідали всі заняття (або відпрацювали пропущені заняття у встановленому порядку) і набрали конвертовану суму балів не меншу за мінімальну (72 бали)

Схема нарахування та розподіл балів, які отримують студенти

На першому занятті з «Латинської мови та медичної термінології» викладач ознайомлює здобувачів освіти зі стандартизованими критеріями оцінювання їх навчальних досягнень (табл. 1).

Таблиця 1

Стандартизовані узагальнені критерії оцінювання знань здобувачів вищої освіти в ПДМУ

За 4-бальною шкалою	Оцінка в ЕКТС	Критерії оцінювання
5 (відмінно)	A	Здобувач освіти виявляє особливі творчі здібності, вміє самостійно здобувати знання, без допомоги викладача знаходить та опрацьовує необхідну інформацію, вміє використовувати набуті знання і вміння для прийняття рішень у нестандартних ситуаціях, переконливо аргументує відповіді, самостійно розкриває власні обдарування і нахили, володіє не менш ніж 90% знань з теми як під час опитування, та усіх видів контролю.
4 (добре)	B	Здобувач освіти вільно володіє вивченим обсягом матеріалу, застосовує його на практиці, вільно розв'язує справи і задачі у стандартизованих ситуаціях, самостійно виправляє помилки, кількість яких незначна, володіє не менш ніж 85% знань з теми як під час опитування, та усіх видів контролю.
	C	Здобувач освіти вміє зіставляти, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом науково-педагогічного працівника, в цілому самостійно застосовувати її на практиці, контролювати власну діяльність; виправляти помилки, серед яких є суттєві, добирати аргументи для підтвердження думок, володіє не менш ніж 75% знань з теми як під час опитування, та усіх видів контролю.
3 (задовільно)	D	Здобувач освіти відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень з допомогою науково-педагогічного працівника може аналізувати навчальний матеріал, виправляти помилки, серед яких є значна кількість суттєвих, володіє не менш ніж 65% знань з теми як під час опитування, та усіх видів контролю.
	E	Здобувач освіти володіє навчальним матеріалом на рівні вищому за початковий, значну частину

		його відтворює на репродуктивному рівні. володіє не менш ніж 60% знань з теми як під час опитування, та усіх видів контролю.
2 (незадовільно)	FX	Здобувач освіти володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину матеріалу, володіє менш ніж 60% знань з теми як під час опитування, та усіх видів контролю.
	F	Здобувач освіти володіє матеріалом на рівні елементарного розпізнання і відтворення окремих фактів, елементів, володіє менш ніж 60% знань з теми як під час опитування, та усіх видів контролю.

Оцінювання знань, умінь і навичок кожного здобувача освіти проводиться на кожному занятті за чотирибальною (традиційною) шкалою з урахуванням стандартизованих узагальнених критеріїв оцінювання знань здобувачів вищої освіти (див. табл. 1). Оцінка успішності за кожне заняття є інтегрованою, тобто, оцінюються всі види роботи здобувача вищої освіти – як при підготовці до заняття, так і під час заняття.

Поточний контроль проводиться у формі усного опитування, письмового контролю, вирішення ситуаційних задач, письмового або програмного комп'ютерного тестування на практичних заняттях, дискусії, тощо.

Конвертація оцінки за традиційною 4-бальною шкалою в багатобальну (максимум 120 балів) проводиться на останньому поточному занятті (див. табл. 2).

Таблиця 2

Уніфікована таблиця відповідності середнього балу за традиційною чотирибальною оцінкою балам за поточну успішність

Середній бал за поточну успішність (A)	Бали за поточну успішність з модуля (A * 24)
1	2
2	48
2,1	50
2,15	52
2,2	53
2,25	54
2,3	55
2,35	56
2,4	58
2,45	59
2,5	60
2,55	61
2,6	62
2,65	64

2,7	65
2,75	66
2,8	67
2,85	68
2,9	70
2,95	71
3	72
3,05	73
3,1	74
3,15	76
3,2	77
3,25	78
3,3	79
3,35	80
3,4	82
3,45	83
3,5	84
3,55	85
3,6	86
3,65	88
3,7	89
3,75	90
3,8	91
3,85	92
3,9	94
3,95	95
4	96
4,05	97
4,1	98
4,15	100
4,2	101
4,25	102
4,3	103
4,35	104
4,4	106
4,45	107
4,5	108
4,55	109
4,6	110
4,65	112
4,7	113
4,75	114
4,8	115
4,85	116
4,9	118

4,95	119
5	120

До індивідуального плану здобувача освіти в колонку «Поточний контроль (бали)» викладач вносить бали після їх конвертації з середнього балу успішності згідно з таблицею 2, а до колонки «Підсумковий контроль (бали)» – робить запис «зараховано».

Методи навчання

1. Традиційні методи – вербальний (пояснення, бесіда), наочний (спостереження, демонстрація, ілюстрація), практичний (виконання вправ, лексичні диктанти).

2. Методи активного навчання – метод проблемного викладу навчального матеріалу, flipped learning, blended learning (за наявності наказу по ЗВО ПДМУ), case study, brainstorming, групова дискусія, ділова гра, навчання в малих групах, евристична бесіда, дослідницькі методи.

Методи й форми контролю навчальних досягнень здобувачів освіти

Усний контроль:

- індивідуальне опитування;
- фронтальне опитування;

Письмовий контроль:

- виконання контрольних письмових робіт (диктанти, відповіді на запитання, виконання вправ та індивідуальних завдань);
- виконання тестових завдань різного рівня складності;

Комбіноване опитування

Комп'ютерний контроль

Самоконтроль

Методичне забезпечення:

- освітньо-професійна програма «Стоматологія ортопедична» (<https://u.to/xe5eHA>);
- робоча програма навчальної дисципліни;
- тематичний план практичних занять;
- матеріали для позанявцевого контролю знань, умінь і навичок здобувачів освіти;
- презентації;
- стенди, плакати, таблиці, схеми.

Рекомендована література

I. Базова:

Беляєва О. М. Латинська мова з основами рецептури і клінічної термінології / О. М. Беляєва, І. М. Сологор. – [2-е вид., стер.]. – К. : ВСВ «Медицина», 2020. – 256 с.

II. Допоміжна:

1. Латинсько-український медичний енциклопедичний словник: у 2 т., Т.1 А-М / укладачі: О. М. Беляєва, В. М. Ждан, А. З. Цісик. – К. : ВСВ «Медицина», 2020. – 344 с.
2. Латинсько-український медичний енциклопедичний словник: у 2 т., Т.2 N-W / укладачі: О. М. Беляєва, В. М. Ждан, А. З. Цісик. – К. : ВСВ «Медицина», 2020. – 456 с.
3. Беляєва О. М. Латинсько-український тлумачний словник клінічних термінів / О. М. Беляєва. – К. : ВСВ «Медицина», 2016. – 224 с.

Інформаційні ресурси

<http://la.raycui.com/alphabet.html>
<http://www.linguaeterna.com/vocabula/alph.php>
<http://college.saintebarbe.ecole.pagespro-orange.fr/rome/medecine.htm>
<https://www.ipac-traductions.com/blog/latin-grec-des-atouts-cles-pour-le-traducteur-medical/>
<http://www.omniglot.com/writing/latin.htm>
<http://www.ilekt.med.unideb.hu/kiadvany/4latineng.pdf>
<http://www.pinax.com.ua/krylati-vyslovy/latina/>

Розробники: к.пед.н., доц. Олена Беляєва, к.філол.н., доц. Ірина Сологор